

Bättre förutsättningar för att utveckla en kunskapsbaserad socialtjänst (Ds 2024:13)

Sammanfattning (SKR:s sammanfattande ställningstaganden)

- SKR är positivt till förslaget om en ny lag som möjliggör en utökad nationell statistik och förbättrad utvärdering av socialtjänstens insatser.
- SKR anser att anmälan om oro för barn som inte leder till utredning och resultat av insats bör omfattas av registret. I det fall resultat inte får omfattas av registret bör det klargöras om sådana uppgifter kan samlas in inom ramen för en annan uppgiftskategori som exempelvis avslutsorsak.
- SKR anser att förslaget om att det endast är uppgifter som uppgiftslämnaren förfogar över som omfattas av uppgiftsskyldigheten är bra men att det bör förtydligas vad begränsningen innebär.

Allmänna synpunkter

SKR är i stort positivt till de nya lagförslagen och har tidigare påtalat behovet av en utökad nationell statistik kring socialtjänstens insatser. Ett nytt socialtjänstdataregister är en viktig del i att nå målet om en jämställd, jämlik och kunskapsstyrd socialtjänst.

Utöver synpunkterna på de specifika lagförslagen vill SKR betona vikten av samverkan i framtagandet av registret, samt inför ikraftträdandet av inrapporteringskraven. Socialstyrelsen har i sitt uppdrag att förbereda inför en ny socialtjänstdataregisterlag (S2024/01209) fått i uppdrag att samtala med bland annat kommuner, systemleverantörer och SKR. Om registret ska bidra till målen i en ny socialtjänstlag krävs det mer än ett samtal. Det behövs en tät samverkan och dialog, inte minst eftersom det bestäms på föreskriftsnivå vilka uppgifter som ska samlas in och formerna för detta. Samverkan och dialog är förutsättningar för att säkerställa att

inrapporteringen blir lätthanterlig för uppgiftslämnare, samt att den nationella statistik som skapas medför en konkret nytta hos kommunerna. I nuläget publiceras den nationella statistiken upp emot ett år efter inrapportering. Inrapportering kräver vidare ett omfattande manuellt arbete i kommunerna. Då mängden uppgifter som ska inrapporteras ökar i omfattning med ett nytt register så behöver förutsättningar finnas för ett automatiserat inlämnande. För att nyttan med det nya registret ska komma kommunernas socialtjänst till gagn är det viktigt att sammanställd statistik finns att tillgå utan för långt dröjsmål efter inrapportering. På så sätt kan uppgifterna även användas av kommunerna i deras egen uppföljning och utvärdering av insatser.

I Socialstyrelsens rapport om kommunernas förutsättningar och behov inför införandet av en socialtjänstdataregisterlag belyses beräknade kostnader och resursbehov. SKR vill betona att de största kostnaderna för en omställning uppstår först efter att nya föreskrifter kring lagen är framtagna eftersom det är först då som en anpassning av verksamhetssystem kan ske. SKR ser därför att kommande statsbidrag behöver anpassas efter detta.

SKR vill även betona att uppgiftslämnarna kommer att behöva tid från det att föreskrifter är beslutade till dess att inlämningskraven träder i kraft. Det nya socialtjänstdataregistret kan kräva omfattande förändringar på informationsstrukturer i verksamhetssystem och statistikrapporter, men även förändrade rutiner i verksamheterna. Detta arbete tar lång tid och medför kostnader. Hänsyn behöver därför tas till detta i det fortsatta arbetet med den nya lagen.

1.1 Förslag till lag om socialtjänstdataregister

I 13 § saknas stöd för att kunna behandla uppgifter om orosanmälningar som inte lett till utredning. Att sådana uppgifter inte omfattas innebär en risk att viktig kunskap går förlorad. Till exempel om orosanmälningar kring vissa målgrupper mer sällan leder till en utredning än för andra målgrupper. Socialstyrelsen har vid flera tillfällen begärt in uppgifter om orosanmälningar från kommunerna. Utifrån detta drar SKR slutsatsen att det finns ett intresse att ha nationell kunskap även om orosanmälningar som inte leder till utredning. I förslaget till ny socialtjänstlag föreslås att orosanmälningar gällande barn ska dokumenteras i en personakt. De blir därigenom även sökbara i socialtjänstens verksamhetssystem. SKR ser mot denna bakgrund inte att det skulle utgöra någon ytterligare skada om även uppgifter om orosanmälningar som inte leder till utredning behandlas i registret.

I 17 § anges att den som bedriver verksamhet inom socialtjänsten ska lämna uppgifter som denne förfogar över. SKR anser att det i kommande förarbeten bör förtydligas vad som menas med detta. Rimligen är det endast uppgifter som lätt kan sammanställas som omfattas av skyldigheten att lämna uppgifter. Jämför till exempel hur begreppet används i 6 kap 5 § offentlighets- och sekretesslag (2009:400). En stor del av dokumentationen inom socialtjänsten sker i löptext vilket medför att det måste finnas en tydlig gräns för vad som kan förväntas av kommunerna vid inrapporteringen. En inrapportering ska inte kräva mer än rutinbetonade åtgärder. Med rutinbetonade åtgärder bör avses en begränsad arbetsinsats som inte är förknippad med några nämnvärda kostnader.

1.4 Förslag till socialtjänstdataregisterförordning

I SOU 2020:47 föreslogs att uppgifter om måluppfyllelse samt resultat av insats skulle få behandlas i registret. Dessa informationsmängder finns inte upptagna bland de uppgifter som får behandlas enligt 4 § i förslaget till förordning. SKR instämmer i bedömningen som redovisas i promemorian om att det finns utmaningar med datakvalitet samt att det saknas skyldighet att dokumentera resultat i alla delar av socialtjänstens verksamheter. Samtidigt lägger den föreslagna nya socialtjänstlagen stor vikt vid behovet av en kunskapsstyrd socialtjänst och uppföljningen av insatser. Nationell kunskap om vilka insatser som är mest effektiva saknas ofta idag. SKR anser därför att det även bör vara möjligt att behandla uppgifter om resultat i de fall där verksamheterna förfogar över sådana. Inom vissa verksamheter finns strukturerade uppgifter kring resultat och det finns inom professionen kompetens för att kunna göra bedömningar kring resultat om rätt verktyg ges. Att enbart kunna bedöma resultat utifrån redan befintliga uppgifter, såsom avslutsorsak eller om en person återaktualiseras, är bara lämpligt inom vissa verksamheter och målgrupper. I det fall resultat inte inkluderas så bör det klargöras i kommande proposition att det inte finns något hinder för att samla in uppgifter om resultat inom ramen för en annan kategori som till exempel att en avslutsorsak kan vara att resultatet med insatsen har uppnåtts.

Sveriges Kommuner och Regioner

Anders Henriksson
Ordförande